

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

میغان نامه

مونوگرافی میغان شاهرود

علی اصغر نادری

۱۳۸۹

انتشارات حبله رود

سرشناسه : نادری، علی اصغر، ۱۳۴۳
عنوان و نام پدیدآور : میغان نامه، مونوگرافی میغان شاهرود/ علی اصغر نادری.
مشخصات نشر : سمنان: انتشارات حبله رود، ۱۳۸۹
مشخصات ظاهری : ۴۰۳ صفحه، مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمونه، عکس.
شابک : ۱۰۰۰۰۰ ریال: ۳-۹-۵۷۶۴-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع : میغان (روستا)

رده بندی کنگره : ۱۳۴۸۴۹ ن ۲ ۶۲ ی / ۲۱۲۱۱ DSR

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۸۳۳۳

شماره کتابشناسی ملی : ۲۱۳۴۸۴۹

انتشارات حبله رود

شناسنامه کتاب

- عنوان: میغان نامه، مونوگرافی میغان شاهرود
- مولف: علی اصغر نادری
- ویراستار: فاطمه شاه حسینی
- صفحه آرا: محمدتقی رهبری فرد
- ناشر: انتشارات حبله رود
- چاپ و صحافی: زلال کوثر قم
- تاریخ نشر: نوبت اول، ۱۳۸۹
- شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه
- بها: ۱۰۰۰۰ تومان
- شابک: ۳-۹-۵۷۶۴-۶۰۰-۹۷۸
- پست الکترونیک: nadery۱۳۴۳@yahoo.ie

فروشگاه های عرضه کتاب:

تهران: کتابفروشی طهوری، روبروی دانشگاه تهران.

شاهرود: مطبوعاتی سروش، روبروی مخابرات

میغان: خیابان شهید مهدوی، فروشگاه خانه آفتاب.

فهرست مطالب

۱		پایه
۷		فصل اول: جغرافیای طبیعی
۹		مشخصات جغرافیایی
۹		موقعیت هندسی
۹		موقعیت خصوصی
۱۰		موقعیت عمومی
۱۰		حدود و وسعت
۱۲		ناهمواریه‌ها
۱۲		ژئومورفولوژی
۱۲		زمین ساخت (Tectonics)
۱۶		چینه شناسی
۲۰		بررسی وضعیت اقلیمی
۲۰		درجه حرارت
۲۰		حداکثر و حداقل مطلق دما
۲۱		روزهای یخبندان
۲۱		میزان بارندگی
۲۳		توزیع فصلی بارندگی
۲۳		بادها
۲۶		رطوبت نسبی
۲۷		منابع و مسایل آب
۲۸		۱- آب‌های سطحی (رودخانه)
۲۹		۲- آب‌های زیرزمینی
۳۹		جغرافیای گیاهی
۴۰		حیوانات
۴۳		فصل دوم: جغرافیای تاریخی
۴۵		جغرافیای تاریخی
۴۹		میغان در کتب مختلف
۵۳		وجه تسمیه

نگاهی به اسناد تاریخی وقف	۵۶
فصل سوم: میغان و انقلاب اسلامی	۶۹
حضور مردم میغان در صحنه های انقلاب اسلامی	۷۱
با شهدای میغان	۷۸
فصل چهارم: جغرافیای انسانی	۱۰۹
ساختار جمعیتی	۱۱۱
تعداد	۱۱۱
بعد خانوار	۱۱۳
جمعیت فعال و غیرفعال	۱۱۴
توزیع جنسی و سنی جمعیت	۱۱۵
توزیع شغلی	۱۱۶
حرکات جمعیت	۱۱۶
مساکن	۱۲۰
مواد و مصالح به کار رفته در بناها	۱۲۲
مبلمان و روحانیت منازل	۱۲۵
یخدان و مکانیسم کارکرد آن	۱۲۷
فصل پنجم: اوضاع فرهنگی	۱۲۹
وضعیت فرهنگی	۱۳۱
علما و فرزندانگان	۱۳۲
آیت الله العظمی حاج سیدجعفر شاهرودی	۱۳۲
ثقه المحدثین شیخ صفرعلی واعظ میغانی مشهور به ملا صفر	۱۳۴
آخوند ملاعلی میغانی	۱۳۹
آیت الله شیخ محمد ابراهیم خلیلی	۱۴۰
آیت الله نجفی	۱۴۲
آیت الله شیخ علی محمد نظری	۱۴۳
حجت الاسلام والمسلمین شیخ محمد نظری (وحیدی)	۱۴۵
دین و مذهب	۱۴۹
دعای ختم قرآن در مراسم ترحیم	۱۵۱
فصل ششم: فرهنگ واژه ها و اصطلاحات	۱۵۳
فرهنگ واژه ها و اصطلاحات	۱۵۵

۱۸۵	فصل هفتم: آداب و رسوم
۱۸۷	محرم نامه
۱۸۹	قسمت اول
۱۸۹	مراسم چایشی (چاووشی)
۱۹۴	مراسم نوحه خوانی
۱۹۵	مرثیه خوانی
۱۹۵	مراسم سخنرانی
۱۹۵	قسمت دوم
۱۹۵	صرف نهار
۱۹۷	مراسم علم برداری
۱۹۹	قسمت سوم
۱۹۹	صرف شام
۲۰۰	مراسم سینه زنی دوره
۲۰۴	هیأت ها
۲۰۷	طرق حرکت هیأت ها
۲۰۸	هیأت سینه زنی
۲۰۹	هیأت زنجیرزنی
۲۱۱	نمونه ای از نوحه های زنجیر زنی
۲۱۲	مراسم شب عاشورا
۲۱۳	مراسم ذوالجناح
۲۱۴	مراسم روز عاشورا
۲۱۵	شکل و هیأت نخل
۲۱۷	تعزیه خوانی
۲۲۲	مراسم شام غریبان
۲۲۳	طایفه بنی اسد
۲۲۵	پیر غلام امام حسین (ع)
۲۲۶	باورهای مذهبی و دینی
۲۲۶	حضرت خضر
۲۲۶	ملک مامور

۲۲۷	دود کردن اسفند
۲۲۸	ماه مبارک رمضان
۲۳۰	عید سعید فطر
۲۳۱	عید قربان
۲۳۲	عید غدیر
۲۳۲	ختنه سوران
۲۳۴	اعتقادات خرافی
۲۳۷	نوروزنامه
۲۳۸	مراسم نوروزخوانی (شال نو مال نو)
۲۴۰	چهارشنبه سوری
۲۴۲	هفت سین
۲۴۳	شگوم (شگون)
۲۴۳	مراسم دید و بازدید
۲۴۴	سیزده بدر
۲۴۶	ازدواج
۲۴۶	مراسم خواستگاری
۲۴۷	بردن شیر بره
۲۴۷	بله برون (شیرینی خوری مردانه)
۲۴۸	مجمعه بری
۲۴۸	جای مجمعه
۲۴۹	رونمایی
۲۴۹	صیغه
۲۵۰	عقد
۲۵۲	حنابندان
۲۵۲	مراسم عروسی
۲۵۲	حمام بردن عروس و داماد
۲۵۳	بردن عروس به منزل داماد
۲۵۴	مراسم پول ریزی
۲۵۴	مراسم «جیز (جهیزیه) شماری»
۲۵۵	زن مادر دیدنی‌ها

۲۵۵	 برخی دیگر از آداب و رسوم و اصطلاحات فرعی مراسم ازدواج
۲۵۸	 ضرب المثل‌ها
۲۶۷	 سروده‌های میغانی
۲۷۰	 یک نمونه لالایی
۲۷۰	 افسوس
۲۷۲	 برای میغان
۲۷۲	 در لابلای افسانه‌های روستا
۲۷۴	 اوقات فراغت
۲۷۴	 تفریحات عمومی (بازی‌ها)
۲۷۴	 هورنگ هورنگ (hrang horang)
۲۷۵	 پشکل پشو (peškele pešo)
۲۷۶	 شاه بازی
۲۷۸	 چو توپ (چوب توپ) ču top
۲۸۰	 شیر در کجا
۲۸۰	 بازی کبیدی (kabedi)
۲۸۱	 شصدرا «šasdarra»
۲۸۲	 گزینتیل (gozar pentil)
۲۸۳	 کله کدو «kelle kedow»
۲۸۵	 لی لی گو «Liligo»
۲۸۵	 سنگ زلزل آباد
۲۸۶	 گوش تویی
۲۸۷	 استخون ماتو (estexon mātow)
۲۸۹	 فصل هشتم: اوضاع اقتصادی
۲۹۱	 گیاهان زراعی
۲۹۲	 سازمان صحرا یا بنه (تصویری از گذشته)
۲۹۴	 سطح زیر کشت
۲۹۶	 باغداری
۲۹۹	 دامداری
۳۰۴	 مراتع
۳۰۷	 نیروی انسانی

۳۰۷	زاد سفر
۳۱۱	طرز تهیه لبنیات
۳۱۲	سرشیر
۳۱۲	طرز تهیه ماست
۳۱۲	طرز تهیه کره تازه «مسکه»
۳۱۴	کره پوستی
۳۱۵	کره داغ شده (روغن حیوانی)
۳۱۶	طرز تهیه کشک (قوروت)
۳۱۷	طرز تهیه قره قوروت (سوچو)
۳۱۷	طرز تهیه پنیر
۳۱۸	طرز تهیه مایه گوسفندی
۳۱۸	پنیر پوستی
۳۱۹	لور تازه
۳۱۹	رشه
۳۲۰	طرز تهیه گورماست
۳۲۱	وادوشا
۳۲۴	روش شناخت دام‌ها
۳۲۴	علائم خاص تقسیم‌بندی بزها
۳۲۶	علائم خاص تقسیم‌بندی میش‌ها
۳۲۷	دروشم
۳۲۸	داغ کردن دام‌ها
۳۲۸	لنگه بلوک
۳۲۹	برخی از لغات و اصطلاحات موجود در دامداری
۳۳۷	پروار بندی
۳۳۸	مرغداری
۳۳۹	صنایع دستی
۳۴۰	جاذبه‌های گردشگری
۳۴۰	ژئوتوریسم
۳۴۱	جاذبه‌های طبیعی
۳۴۱	برگزاری مراسم محرم

۳۴۱	مراسم «وادوشا»
۳۴۳	منابع و مآخذ
۳۴۵	میغان در آئینه اسناد و تصاویر
۳۸۶	راهنمای عکس‌های کتاب

«گر خطا گفتیم اصلاحش تو کن مصلحتی توای تو سلطان سخن
نقدها داری که تبدیلتش کنی گر که جوی خون بودنیلتش کنی»

نوشتن از مکانی دیرینه که آن را «بنگاه و سرزمین مادها» نام نهاده‌اند
و در ادوار بسیار دور امرا و پادشاهان برای در اختیار گرفتن زمام امور آن
برای یکدیگر نامه و پیک ارسال می‌کردند.

به تحریر در آوردن دیاری که آن را به حق می‌توان «دارالعلماء» نامید
زیرا عالمان بزرگواری در طول تاریخ از آن سر بر آورده و خدمت به مردم
را سرلوحه‌ی کار خویش قرار داده‌اند.

نگارش از مکانی که ارتفاعات آن به دلیل درس توحید گرفتن مبارزان
در طی دوران انقلاب اسلامی به «فلات توحید» شهره گردیده و در و
دیوار آن ازخون گل واژه‌های عشق و ایمان لاله گون می‌باشد و در
عرصه‌های متعدد انقلاب اسلامی نزدیک به یک صد شهید تقدیم نظام
اسلامی کرده و به واقع «دارالشهداء» می‌باشد و شایسته است هر شخص
به هنگام ورود با پای برهنه بر آن گام نهد.

پرداختن به شاهکارهای مردمی مبتکر، که با در انداختن طرح

«تول‌گاه» جلو نفوذ آب در مسیر حدود ۲۰ کیلومتری آبراهه‌های شنی را گرفته تا آب را از سرچشمه تا زمین‌های کشاورزی هدایت کنند و از سوی دیگر با ساخت «درک» در محل تقسیم آب (کروها) رعایت انصاف و عدالت را به همگان معرفی نمودند.

ترسیم چهره‌ی مردمی عاشق پیشه و دل‌داده‌ی حضرت اباعبدالله الحسین (ع) که با شور و حرارتی وصف ناپذیر در برگزاری مراسم سالگرد شهادت آن بزرگوار می‌کوشند و مراسم منحصر به فرد سینه زنی «دوره» آن‌ها از شکوه و عظمت خاصی برخوردار است.

و ده‌ها ویژگی و شایستگی برجسته این دیار، به دلیل وجود نداشتن حتی یک صفحه‌ی به نگارش درآمده در باره‌ی آن، تحقیق و پژوهشی بس سترگ و غیرقابل انجام را در آغاز راه در برابر نویسنده کتاب قرار داد، اما با علم به همه‌ی دشواری‌ها و گستردگی کار و با توکل بر خداوند کریم و بنده‌نواز، عزم خویش را جزم کرده و همزمان با اخذ واحد درسی «روستاشناسی» در دانشگاه اصفهان در مهر ماه سال ۱۳۶۸، نگارش این اثر را آغاز کردم.

برای انجام این مهم و جهت یافتن ردپایی از گذشته‌ی میغان، ابتدا کتاب‌های جغرافیایی و تاریخی متعددی را مطالعه کرده و همزمان بسیاری از اسناد و مکاتبات گذشته مردم میغان را بررسی نمودم و به نتایج قابل توجهی دست یافتم.

از سوی دیگر به لحاظ این که بسیاری از آداب و رسوم و خرده فرهنگ مردم میغان، خصوصاً بازی‌های محلی، در فرهنگ‌های بزرگتر هضم شده و تقریباً دچار فراموشی شده بود، راهی جز این نیافتم تا در محضر بزرگسالان روستا، روزها و ماه‌ها زانو زده و آنچه را از گذشته در ذهن داشتند بر روی کاغذ آوردم. اضافه بر این چون با زیر و بم مشاغل دامداری و کشاورزی و آداب و رسوم ویژه‌ی آن آشنایی کاملی داشتم

شروع به جمع آوری مطالب مربوط به گذشته این امور نیز نمودم.

پس از حدود سه سال تحقیق و پژوهش، آنچه را جمع آوری کرده بودم به رشته‌ی تحریر درآورده و به عنوان پایان‌نامه‌ی دوره‌ی کارشناسی به پایان بردم، اما هیچگاه رضایت از آنچه انجام شده بود، در قلبم احساس نکردم، روی همین اصل هر جا نکته‌ای از ادبیات شفاهی و یا هر گونه اطلاع دیگری در باره‌ی میغان پیدا می‌کردم آن را یادداشت می‌نمودم.

پس از چند سال که امور به همین روال گذشت، به دلیل روی آوری به فعالیت‌های اداری، مدت زمان زیادی موضوع میغان کمتر فضای ذهنی‌ام را به خود مشغول می‌کرد و به قولی «مدتی این مثنوی تأخیر شد»، تا این که با موجی از تقاضاهای مردم شریف میغان و میغانی‌های ساکن تهران و سایر شهرها برای انتشار مطالب جمع آوری شده مواجه شدم و اضافه بر این با اعلام آمادگی دوست عزیزم جناب آقای «علیرضا شاه حسینی گرمساری»، مدیر محترم انتشارات حبله رود برای چاپ کتاب، با شوق و تلاشی مضاعف بر آن شدم تا آنچه را در دانشگاه اصفهان تحت همین عنوان «میغان نامه» آماده کرده بودم را با یادداشت‌های متعددی که در طی سال‌های متمادی، به ویژه در مورد شهدای والامقام میغان (که بدون آن، این اثر ابتر می‌نمود)، و علما و بزرگان جمع آوری شده بود، پیوند زده و مجموعه‌ی حاضر را آماده نمایم.

در این اثر کوشش شده است میغان در یک قالب کلی و یک مجموعه به هم پیوسته تحت عنوان یک واحد جغرافیایی مورد بررسی قرار گیرد چرا که انسان‌ها و مسایل اجتماعی و اقتصادی آن‌ها را جدا از زمین زیر پا و محیط جغرافیایی‌شان که منبعث از آن و پرورده‌ی دامن آنند در نظر گرفتن، کاری عبث و بیهوده می‌باشد. لذا:

در فصل اول به جغرافیای طبیعی و مواردی از جمله؛ موقعیت روستا، وضعیت زمین شناسی، اقلیم‌شناسی، منابع و مسایل آب، گیاهان و

حیوانات پرداخته شده است.

در فصل دوم به جغرافیای تاریخی، میغان در کتب مختلف، وجه تسمیه‌ی و وقف نامه‌های تاریخی می‌پردازد.

فصل سوم به حضور چشمگیر مردم میغان در صحنه‌های متعدد انقلاب اسلامی و شهدای والامقام میغان اشاره دارد.

فصل چهارم به جغرافیای انسانی از جمله، مسایل مربوط به جمعیت، تعداد آن، توزیع شغلی، حرکات جمعیت، وضعیت مساکن و مکانیسم کارکرد یخدان در گذشته، پرداخته است.

فصل پنجم به وضعیت فرهنگی، علما و فرزندان و به طور کلی دین و مذهب در میغان اشاره دارد.

فصل ششم به فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات میغانی می‌پردازد.

فصل هفتم به آداب و رسوم از جمله مراسم با شکوه محرم، باورهای مذهبی، ماه مبارک رمضان، اعیاد قربان، غدیر و نوروز، ازدواج، ضرب المثل‌ها و بازی‌های محلی اشاره دارد.

فصل هشتم به جغرافیای اقتصادی، از جمله امور کشاورزی، باغداری، دامداری، مرغداری، صنایع دستی و جاذبه‌های گردشگری پرداخته است.

در انتهای کتاب مبحثی با عنوان میغان در آئینه‌ی اسناد و تصاویر آمده که در آن مشارکت برخی از همکاران در تهیه‌ی این اثر را می‌توان مشاهده کرد.

در پایان پیشاپیش اذعان می‌دارد که بضاعت نویسنده جوابگوی بزرگی و عظمت این دیار و مردم بزرگوار آن از جهات گوناگون نبوده و نیست اما به استناد:

«آب دریا را اگر نتوان کشید هم به قدر تشنگی باید چشید»

وارد این عرصه شده و انتظار دارد که در این مسیر با همکاری تمامی

دوستداران میغان، در چاپ‌های بعدی به اعتلای این اثر بيفزاییم.
بدون تردید در مسیر تدوین این اثر مشتاقان و دوستان زیادی به هر
طریق که برایشان میسر بود کمک حال اینجانب بودند، لذا از تمامی
آنها به ویژه حاج محمدعلی شاه حسینی، مظفر نادری، حاج حسن
نادری، حاج محمود مهدوی، محمدحسن زمانی، هادی نادری، فاطمه
مهدوی میغان و زهره شعبانی سپاسگزاری می‌نمایم. چرا که به قول
خواجه شیراز:
بلبل از فیض گل آموخت سخن، ورنه نبود این همه قول و غزل تعبیه درمنقارش

اول مهر ۱۳۸۹
علی اصغر نادری